

КОНГРУЕНТНО ОБЕЗБЈЕЂЕЊЕ И НАМИРЕЊЕ ПОТРАЖИВАЊА ДРЖАВЕ

doi: 10.7251/GPF163838010S

АПСТРАКТ:

У овом раду се приказује основ настанка потраживања државе према привредним друштвима, те начин како држава обезбјеђује и наплаћује своја потраживања. Поступак појединачног обезбјеђења и/или наплате потраживања државе се заснива на позитивним легислативним прописима из којих за државу произилазе компаративне предности у односу на остале повјериоце. Дакле, држава и привредно друштво се у свему понашају уобичајно, у складу са законским овлаштењима. С друге стране, приказане су опште претпоставке за примјену института побијања правних радњи у стечајном поступку, те анализа да ли правне радње државе могу испуњавати ове опште претпоставке. Аутор¹ кроз рад указује и на посебне претпоставке конгруентног обезбјеђења и/или намирења потраживања, те анализира да ли правне радње државе и/или стечајног дужника које су усмјерене на наплату и обезбјеђење потраживања државе могу испуњавати ове претпоставке, односно, може ли се на њих примијенити институт побијања правних радњи у стечајном поступку.

¹ Магистар правних наука, правник у Комерцијално-инвестиционој банци д.д. Велика Кладуша;

Кључне ријечи: потраживања државе, принудно обезбјеђење и намирење, побијање правних радњи у стечајном поступку, конгруентно обезбјеђење и намирење, опште и посебне претпоставке.

УВОД

Положај државе у поступку појединачног обезбјеђења и наплате потраживања које има према привредним субјектима по основу директних и индиректних пореза је увијек био приоритетан. Разлог томе је што се из пореза финансирају опште друштвене потребе. Приоритет државе у поступку појединачног обезбјеђења и наплате потраживања се заснива на законским и подзаконским актима. Приоритет се у пракси манифестују кроз једноставност и експедитивност у принудном обезбјеђењу и наплати потраживања, у случају да порески обвезник (привредно друштво) не измири добровољно своје обавезе у законом дефинисаном року.

Кад се каже да држава има приоритет у наплати потраживања, мисли се на приоритет у односу на остале повјериоце, а то су најчешће пословни партнери из реалног сектора, финансијске институције и радници.

Приоритет државе у поступку обезбјеђења и наплате потраживања није споран у ситуацијама када је имовина привредног друштва довољна да се из ње намире сви повјериоци, из разлога што експедитивност државе у обезбјеђењу и наплати потраживања не штети интересима других повјерилаца.

Међутим, у пракси, приоритет државе у обезбјеђењу и наплати потраживања најчешће долази до изражаја у ситуацијама платежне неспособности привредног друштва, када имовина привредног друштва није довољна да се из ње наплате сва потраживања повјерилаца. Посљедица приоритета државе у оваквим случајевима се манифестује на два начина. Први начин је, да се држава обезбједи

или наплати у цјелости или већим дијелом, док остали повјериоци остају ненамирени. Други начин је, да држава обезбједи своја потраживања, а онда се због платежне неспособности привредног друштва и конкуренције потраживања више повјерилаца отвори стечајни поступак над имовином друштва, у којем се држава наплаћује приоритетно као разлучни повјерилац, па стечајни поступак губи свој смисао. У оба случаја, посљедице трпе остали повјериоци привредног друштва.

Као потенцијално рјешење проблема јавља се институт побијања правних радњи у стечајном поступку. Овај институт стечајног права је у наш правни поредак први пут уведен кроз Стечајни закон Краљевине Југославије из 1929. године.² Уважавајући неравноправност повјерилаца кроз поступак појединачне наплате потраживања, његов практични значај у нашем правном поретку никад није био већи.

Прије разматрања могућности примјене овог института стечајног права треба имати на уму двије чињенице. Прва је да су су правне радње којима се обезбјеђују или наплаћују потраживања државе подузете прије отварања стечајног поступка. Друга је, да су правне радње засноване на позитивним легислативним прописима и да су правно ваљане.

Ради утврђивања могућности примјене института побијања правних радњи у стечајном поступку на правне радње државе, овај рад ће бити подјељен у двије цјелине.

Прва цјелина ће презентовати основ настанка потраживања државе, и који су то управни органи који проводе контролу, обрачун и наплату потраживања. Након тога ће се презентовати компаративне предности државе у односу на остале повјериоце, и правне посљедице које оне проузрокују стечајној маси.

² *Стечајни закон Краљевине Југославије* од 22.11.1929. године, Службене новине Краљевине Југославије бр. 282/Ц ХВ;

Друга цјелина ће презентовати опште и посебне претпоставке које морају бити испуњене да би се институт побијања правних радњи у стечајном поступку могао примјенити на правне радње којима држава обезбјеђује и наплаћује своја потраживања прије отварања стечајног поступка.

1. ОСНОВ НАСТАНКА ПОТРАЖИВАЊА ДРЖАВЕ

Основ настанка потраживања државе према привредним друштвима су директни и индиректни порези прописани на нивоу државе и нижих територијално-политичких јединица (ентитета, кантона, градова и општина).

На нивоу државе су прописане три врсте индиректних пореза и то: порез на додану вриједност (ПДВ),³ царине⁴ и акцизе.⁵ Индиректни порези су дефинисани кроз више материјалних законских прописа, у којима су одређени порески обвезници, начин утврђивања пореске обавезе и плаћања исте. У циљу утврђивања висине пореске обавезе, контроле и (принудне) наплате индиректних пореза на нивоу државе формирана је Управа за индиректно опорезивање БиХ као самостална управна организација, која има правни субјективитет.⁶ Поступак принудне наплате индиректних пореза је дефинисан посебним процесним законом,⁷ а поступак проводи Управа за индиректно опорезивање БиХ.

³ *Закон о порезу на додану вриједност БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 9/05, 35/05, 100/08;

⁴ *Закон о царинској политици БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10, 76/11; *Закон о царинској тарифи БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 58/12;

⁵ *Закон о акцизама БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 49/09;

⁶ Види, *Закон о управи за индиректно опорезивање БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 89/05, члан 3;

⁷ *Закон о поступку принудне наплате индиректних пореза БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 89/05 и 62/11;

На нивоу ентитета је прописано више директних пореза и то: порез на доходак, порез на добит,⁸ порез на некретнине, доприноси за пензијско-инвалидско и здравствено осигурање, те осигурање од незапослености.⁹ Директни порези су дефинисани са више материјалних законских аката на нивоу ентитета, у којима су одређени порески обвезници, начин утврђивања пореске обавезе и плаћање истих. У циљу утврђивања висине пореске обавезе, контроле и (принудне) наплате директних пореза на нивоу ентитета, основане су посебне управне организације – Порезне управе ФБиХ/РС, које немају статус правног лица, већ дјелују као управне организације у склопу ентитетских министарстава финансија. Поступак принудне наплате директних пореза проводе ентитетске Порезне управе у складу са законским прописима којима се уређује организација и пословање ових управних организација.¹⁰

2. КОМПАРАТИВНЕ ПРЕДНОСТИ

Компаративне предности државе као повјериоца се манифестују у лакшем и експедитивнијем поступку обезбјеђења и наплате потраживања. Међутим, сам поступак обезбјеђења и наплате потраживања је различито дефинисан, с обзиром да постоје три групе легислативних прописа који дефинишу ову материју, те три управне организације које су надлежне за имплементацију прописа у пракси. У том погледу, кроз рад ће се указати на различита легислативна

⁸ *Закон о порезу на добит ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 97/07, 14/08 и 39/09; *Закон о порезу на добит РС*, Службени гласник РС, бр. 91/06 и 57/12;

⁹ *Закон о доприносима РС*, Службени гласник РС, бр. 116/12; *Закон о доприносима ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 35/98, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06 и 14/08;

¹⁰ *Закон о порезној управи ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12 и 7/13); *Закон о пореском поступку РС*, Службени гласник РС, бр. 102/11, 108/11 и 67/13;

рјешења, што доводи до одређених разлика у компаративним предностима.

2.1. Обезбјеђење потраживања

Држава своја потраживања по основу директних и индиректних пореза обезбјеђује у три случаја: 1) код одгођеног плаћања или плаћања у ратама, 2) одређивањем мјера осигурања, и 3) успоставом законског заложног права. Поступак обезбјеђења потраживања хронолошки се обавља напријед презентованим редослиједом.

Да би се јасније приказало како поступак обезбјеђења потраживања државе тече у пракси навест ће се један практичан примјер:

Привредно друштво прода робу већем броју купаца, међутим, није одмах наплатило своја потраживања од свих купаца. На продану робу, настаје одмах пореска обавеза по основу ПДВ-а на дан издавања фактуре. Дакле, привредно друштво је остало без робе, стекло је потраживање које још није наплатило, али је одмах створило обавезу по основу ПДВ-а која доспјева неовисно од тренутка наплате његових потраживања. Због проблема у наплати властитих потраживања, привредно друштво нема средстава да плати ПДВ. Проблеми у наплати потраживања од купаца, утичу на ликвидност друштва, па оно није у стању ни да плати све доприносе на плату својим радницима.

Да би избјегло поступак принудне наплате потраживања, те додатни терет принудне наплате,¹¹ привредно друштво усљед своје неликвидности, подноси захтјев за одгођено плаћање или плаћање у ратама. Дакле, циљ друштва је, да му се обавезе пролонгирају док оно не наплати своја потраживања.

¹¹ Ово представља својеврсну казну за пореског обвезника ако се покрене поступак принудне наплате. Висина овог терета је 10% укупних доспјелих потраживања по основу индиректних пореза, односно 5% код директних пореза;

Одгођено плаћање индиректних пореза је могуће највише на период од једне године, док је плаћање у ратама могуће на период од три године. Услов да би Управа за индиректно опорезивање БиХ одобрила одгођено плаћање или плаћање у ратама је да привредно друштво пружи адекватна средства обезбјеђења. За Управу за индиректно опорезивање у складу са позитивним легислативним прописима су прихватљива слиједећа средства осигурања: банкарска гаранција, хипотека, залог, гаранција трећих лица или вриједносни папири који су прихватљиви за Управу за индиректно опорезивање.¹² У пракси, привредна друштва као средство осигурања углавном дају у залог неки дио своје покретне или непокретне имовине.

Одгођено плаћање директних пореза у Федерацији БиХ је могуће на период од три године, а плаћање у ратама на период од пет година. У Републици Српској су рокови идентични као на државном нивоу, односно, одгођено плаћање је могуће на период од једне године, док је плаћање у ратама на период од три године. Увјет да би ентитетске Порезне управе одобриле одгођено плаћање или плаћање у ратама је да привредно друштво пружи адекватно средство обезбјеђења. Прихватљива средства обезбјеђења су као и на нивоу државе: банкарска гаранција, хипотека, заложно право, јемство треће особе, вриједносни папири.¹³

Међутим, поставља се питање шта ће се десити, ако привредно друштво не жели поднијети захтјев за одгођено плаћање или плаћање у ратама јер не жели да успоставља заложно право на својој имовини, па чека да прво наплати своја потраживања, а онда измири и своје обавезе према држави?

Управа за индиректно опорезивање има могућност да самоиницијативно подузима мјере осигурања својих потраживања, уколико

¹² Види, *Закон о поступку индиректног опорезивања БиХ*, Службеним гласник БиХ, бр. 89/05 и 100/13, чл. 35 и 47;

¹³ Види, *Уредба о условима, начину и поступку одгађања плаћања пореских обавеза РС*, Службени гласник РС, бр. 13/12;

процјени да постоји разумна опасност да своја потраживања неће наплатити или да ће наплата бити отежана.¹⁴ У том погледу, Управа за индиректно опорезивање може уписати забиљежбе забране располагања и оптерећења било којом имовином привредног друштва или тачно одређеном. Привременим мјерама осигурања држава условљава привредно друштво да својом имовином може диспонирати тек након што изврши обавезе према држави, чиме се онемогућавају и евентуалне злоупотребе чланских права и друге правне радње које би онемогућиле државу да наплати своја потраживања.

Порезна управа Републике Српске има иста овлаштења уколико процјени да постоји реална опасност да своја потраживања по основу директних пореза неће моћи наплатити или да ће наплата потраживања бити отежана.¹⁵ Оно што је занимљиво за истакнути јесте да Порезна управа Републике Српске мјере осигурања може одредити и прије доспјелости обавезе, уколико постоји реална опасност за наплату потраживања. Могућност одређивања мјера осигурања од стране Порезне управе Федерације БиХ није предвиђена.

Слиједом наведеног, поставља се питање, шта се дешава ако привредно друштво није испунило своје законске обавезе и након што је закључен споразум о одгођеном плаћању или плаћању у ратама? Или привредно друштво тај захтјев није ни послало, па је држава одредила мјере осигурања, међутим, привредно друштво ни након тога није испунило своју законску обавезу према држави?

Порезна управа Федерације БиХ одмах након истека законског рока за добровољно плаћање пореске обавезе и додатног рока од 10 дана од дана издавања налога за плаћање, успоставља законско заложно право на цјелокупној имовини правног лица, кроз регис-

¹⁴ Види, *Правилник о провођењу Закона о поступку принудне наплате индиректних пореза БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 87/12, чл. 46;

¹⁵ Види, *Закон о пореском поступку РС*, Службени гласник РС, бр. 102/11, 108/11 и 67/13, чл. 46;

трацију у земљишним књигама и јавним регистрима. Порезна управа ФБиХ прије тога прикупља податке о имовини пореског обвезника (привредног друштва) из јавних регистара. Важно је истакнути, да се успостава законског заложног права врши прије покретања поступка принудне наплате. Процедура је у својој суштини идентична и код Порезне управе Републике Српске.

Управа за индиректно опорезивање законско заложно право успоставља у поступку принудне наплате потраживања, када порезном обвезнику (привредном друштву) најприје издаје налог за принудну наплату потраживања, а ако се обавезе не изврше у накнадно остављеном року, издаје се налог за пљенидбу имовине привредног друштва и конституисање заложног права у јавним регистрима.

Кад се узме у обзир напријед презентирано, закључак је слиједећи: обавезе које привредно друштво има према држави по основу директних и индиректних пореза се морају извршавати у законом дефинисаним роковима, или барем дати адекватна средства обезбјеђења за плаћање у ратама или одгођеног плаћања. У супротном, држава ће одредити мјере осигурања, којима ће спријечити диспонирање имовином од стране привредног друштва, а након протеча законом дефинисаних рокова на тој имовини успоставити законско заложно право, из чега стјече приоритет потраживања.

Посљедице добровољног осигурања потраживања само државе код одгођеног плаћања или плаћања у ратама, у ситуацијама када се привредно друштво налази у пословним проблемима, ремети редослијед наплате потраживања и државу ставља у приоритетан положај. С друге стране, ако то добровољно не учини привредно друштво, држава ће на основу законских овлаштења успоставити законско заложно право и без воље привредног друштва, чиме својим правним радњама (мјерама принудне наплате) себе ставља у приоритетан положај.

Овдје треба напоменути, да остали повјериоци¹⁶ немају могућност успоставе законског заложног права, већ могућност успоставе судског заложног права, који је доста комплекснији и тежи у односу на законско заложно право. Дакле, док остали повјериоци кроз судске мјере осигурања и парничне поступке стекну процесне и материјалне претпоставке за успоставу судског заложног права, држава ће већ имати уписано законско заложно право са редослиједом уписа испред осталих повјерилаца.

2.2. Принудна наплата потраживања

Кроз поступак осигурања потраживања држава себи обезбјеђује приоритет у наплати потраживања, док кроз поступак принудне наплате потраживања себи обезбјеђује експедитивност у наплати потраживања.

Управа за индиректно опорезивање кроз посебну врсту пореског управног поступка утврђује основ и висину потраживања.¹⁷ То се постиже на начин да порески обвезник (привредно друштво) самостално подноси пореске пријаве или то учини Управа за индиректно опорезивање по службеној дужности. На овако утврђене пореске обавезе, привредно друштво има могућност приговора и жалбе, с тим да приговори и жалбе не одлажу извршење рјешења, а терет доказивања је на привредном друштву.

Уколико привредно друштво не плати пореске обавезе у законом дефинисаним роковима, службе унутар Управе за индиректно опорезивање најприје достављају „извјештај о дугу“ који имају

¹⁶ Под овим се мисли на пословне партнере из реалног сектора, раднике и финансијске институције;

¹⁷ Види, *Закон о поступку индиректног опорезивања БиХ*, оп.цит; *Закон о поступку принудне наплате индиректних пореза БиХ*, оп.цит; *Правилник о провођењу Закона о поступку принудне наплате индиректних пореза БиХ*, оп.цит; *Упутство о принудној наплати*, оп.цит;

снагу вјеродостојног документа, на темељу којег се доноси „налог за принудну наплату“ који има правне посљедице као и рјешење о извршењу у судском поступку.

Ако привредно друштво не плати пореске обавезе у додатно дефинисаном року, Управа за индиректно опорезивање врши пљенидбу имовине, успоставља законско заложно право, те уновчава имовину и наплаћује своја потраживања.

Порезна управа ФБиХ/РС такођер кроз посебну врсту пореског управног поступка утврђује основ и висину потраживања.¹⁸ То се постиже кроз пореске пријаве које подноси порески обвезник (привредно друштво) или Порезна управа по службеној дужности. Ако се пореске обавезе не плате у законом дефинисаним роковима, Порезна управа Федерације БиХ издаје најприје налог за плаћање којим се оставља додатни рок за плаћање пореске обавезе. Ако се пореске обавезе не плате у том року, Порезна управа Федерације БиХ издаје рјешење о покретању поступка принудне наплате, којим се оставља додатни рок од пет дана. Уколико се законске обавезе не изврше у овим роковима, Порезна управа проводи мјере принудне наплате, уновчава заложену имовину, те врши наплату потраживања.

Порезна управа Републике Српске на идентичан начин утврђује основ и висину потраживања, с тим да се поступак принудне наплате покреће без пролонгирања, одмах по истеку законских рокова за извршење пореских обавеза, без остављања додатних рокова рјешењем о принудној наплати и слично.

На основу презентираних закључак је слиједећи: поступак принудне наплате потраживања се проводи кроз посебан порески управни поступак, који проводи држава, гдје приговори и жалбе у правилу не одлажу извршење, а терет доказивања је на пореском обвезнику. На овај начин, експедитивност у наплати потраживања овиси прије свега од ажурности запосленика Управе за индиректно

¹⁸ Види, *Закон о порезној управи ФБиХ*, оп.цит; *Правилник о процедурама принудне наплате порезних обавеза ФБиХ*, оп.цит;

опорезивање и Порезне управе ФБиХ/РС. Експедитивност у поступку принудне наплате потраживања државу ставља у приоритетан положај у односу на остале повјериоце.

За разлику од државе, остали повјериоци постојање и висину потраживања утврђују кроз судски парнични поступак, гдје жалбе у правилу имају суспензивно дејство. Након што утврде постојање и висину потраживања, иста се наплаћују кроз судски извршни поступак, гдје такођер правни лијекови у правилу одлажу извршење рјешења. Дакле, док ови повјериоци утврде постојање и висину потраживања, држава ће своја потраживања већ наплатити, а остали повјериоци кроз извршни поступак углавном неће имати шта плијенити или то неће бити довољно да сви наплате своја потраживања.

2.3. Приоритет у наплати потраживања са трансакцијских рачуна

У складу са нашом позитивном легислативом, привредна друштва морају имати отворене трансакцијске рачуне у финансијским институцијама преко којих обављају платни промет у склопу своје регистране дјелатности.

Налог за плаћање новчаних средстава са трансакцијског рачуна у правилу даје привредно друштво које је власник рачуна. Изузетак од правила је принудна наплата, гдје налоге за располагање средствима на рачуну могу дати повјериоци на основу наплате доспјелих вриједносних папира, затим јавни органи и институције на основу својих законских овлаштења, те овлашћене финансијске организације на основу судских одлука.¹⁹

¹⁹ Види, *Закон о унутрашњем платном промету ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 48/15, чл. 16; *Закон о унутрашњем платном промету РС*, Службене гласник РС, бр. 52/12, чл. 22;

Слиједом наведеног, поставља се питање како се дефинише редослијед наплате потраживања, ако постоји више налога за принудну наплату, издатих по разним основама?

Ради лакшег схватања, наводи се слиједећи примјер: *Привредно друштво има отворен трансакцијски рачун у банци. Један повјерилац на тај рачун поднесе доспјелу мјеницу на наплату, затим суд банци пошаље два судска рјешења о извршењу, те Управа за индиректно опорезивање БиХ и Порезна управа ФБиХ/РС пошаљу по један налог за принудну наплату. Новчана средства која постоје на трансакцијском рачуну нису довољна да се наплати у цјелости нити једно од појединачних потраживања.*

Овакви примјери у пракси су чести код привредних друштава које се налазе у пословним проблемима, којима пријети или је већ наступила платежна неспособност.

У овим случајевима, према рјешењима у нашој позитивној легислативи битно је по којем основу су блокирана потраживања. Приоритет у наплати имају потраживања која су настала по основу директних и индиректних пореза, затим потраживања која се наплаћују судским извршним поступцима, а онда потраживања по основу доспјелих вриједности папира²⁰. Унутар једног основа, потраживања се наплаћују према редослиједу пријема налога за принудну наплату.

На основу презентираних, закључак је слиједећи: у ситуацијама конкуренције потраживања, држава има приоритет у наплати својих потраживања по основу директних и индиректних пореза, што има за посљедицу да се оваквим законским рјешењима ремети редослијед наплате потраживања и држава ставља у приоритетан положај.

²⁰ Види, *Закон о унутрашњем платном промету ФБиХ*, оп.цит., чл. 23; *Закон о унутрашњем платном промету РС*, оп.цит, чл. 30;

2.4. Солидарна и супсидијарна одговорност за измирење обавеза привредног друштва

Управа за индиректно опорезивање БиХ и Порезна управа ФБиХ/РС уколико не могу наплатити своја потраживања од привредног друштва имају могућност утврђивања солидарне или супсидијарне одговорности власника удјела/дионица, лица одговорних за управљање привредним друштвом и повезаних лица.

У правилу ова одговорност се утврђује у ситуацијама када привредно друштво нема имовине из које би држава наплатила своја потраживања, или су евентуално напријед наведена лица својим радњама спријечила државу наплати потраживања кроз прикривање имовине, диспонирање имовином и слично.

На овај начин држава директно не ремети редослијед наплате потраживања повјерилаца, јер се солидарна или супсидијарна одговорност односи на друга лица, а не на привредно друштво, међутим, на индиректан начин то ипак чини. Наиме, напријед наведена лица на основу чланских права, те својих законских, статутарних и уговорних овлаштења одлучују под којим увјетима и на који начин ће привредно друштво располагати својом имовином. Наравно да ће извршавање обавеза према држави ставити у приоритетан положај да би избјегли ситуацију да за те обавезе одговарају личном имовином.

3. ОПЋЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ПРИМЈЕНУ ИНСТИТУТА ПОБИЈАЊА ПРАВНИХ РАДЊИ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Да би се институт побијања правних радњи у стечајном поступку могао примјенити на правне радње државе у поступку појединачног обезбјеђења или наплате потраживања неопходно је да су кумулативно испуњене слиједеће опће претпоставке: да је

отворен стечајни поступак над имовином привредног друштва, да је правна радња подузета прије отварања стечајног поступка, да се правна радња односи на стечајну масу и да би успјешно побијање правне радње повећало обим наплате потраживања повјерилаца у стечајном поступку.

3.1. Отварање стечајног поступка

Прва претпоставка која мора бити испуњена да би се уопће примјењивали институти стечајног права на конкретан случај је, да је отворен стечајни поступак над имовином привредног друштва. Све док се не отвори овај стечајни поступак, правне радње привредног друштва би се могле побијати искључиво на основу правила Закона о облигационим односима ФБиХ/РС.

Ова прва претпоставка није само формалне природе, она има и свој суштински значај. Наиме, повјериоци привредног друштва у правилу не знају шта све чини имовину и обавезе привредног друштва; под којим условима је привредно друштво диспонирано својом имовином; под којим условима су повјериоци мирним и принудним путем прије отварања стечајног поступка обезбјеђивали и наплаћивали своја потраживања. Од одговора на наведена питања овиси јесу ли испуњене опће и посебне претпоставке за примјену института у пракси.

Одговоре на постављена питања повјериоцима у стечајном поступку даје привремени стечајни управитељ и/или стечајни управитељ, који на основу прегледа пословних књига и просторија привредног друштва утврђује колика је имовина, а колике су обавезе привредног друштва, те како су правне радње привредног друштва и његових повјерилаца прије отварања стечајног поступка утјецале на имовину привредног друштва. Суштина је да се на основу ових одговора утврди је ли тим правним радњама поремећен

редослијед наплате потраживања повјерилаца или су неки повјериоци стављени у приоритетан положај.

3.2. Правна радња је подузета прије отварања стечајног поступка

Под правном радњом у смислу института побијања правних радњи у стечајном поступку мисли се на правне послове, мјере принудне наплате и пропуштања. Предмет побијања могу бити правне радње подузете од стране привредног друштва (стечајног дужника) и/или његових повјерилаца (нпр. државе). Правна радња мора бити подузета прије отварања стечајног поступка.²¹

„Правни посао је изјава воље лица управљена на стварање, измјену или укидање неког правног односа“.²² „Правни учинак који стране хоће постићи одређеним очитовањем воље мора бити допуштен. Стога, деликт није правни посао.“²³ Споразум о одгођеном плаћању или плаћању у ратама се сматра правним послом. Уговор о заснивању заложног права над имовином привредног друштва у циљу закључивања споразума о одгођеном плаћању или плаћању у ратама је такођер правни посао.

Мјере принудне наплате у смислу института побијања правних радњи у стечајном поступку су између осталог и све мјере које у склопу пореског управног поступка подузима држава, у циљу обезбјеђења или принудне наплате својих потраживања. Тако се под мјером принудне наплате може сматрати блокада трансакцијских рачуна привредног друштва гдје држава има приоритет, али и

²¹ Види, *Закон о стечајном поступку ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 29/03; 32/04; 42/06, чл. 80; *Закон о стечајном поступку РС*, Службени гласник РС, бр. 67/02; 77/02; 38/03; 96/03; 68/07; 12/10; 16/10, чл. 84;

²² Марко Рајчевић, *Пословно право*, (Бања Лука, 2007.), 53;

²³ Мартин Ведриш, Петар Кларић, *Грађанско право*, (Загреб, 1996.), 87;

успостава законске хипотеке и уновчавање имовине принудним путем кроз једноставни и брзи порески управни поступак.

Правну радњу може подузети привредно друштво и/или његов повјерилац. Код добровољног обезбјеђења потраживања у случају одгођеног плаћања или плаћања у ратама, правну радњу заједно подузимају привредно друштво и држава. Међутим, код принудне наплате, као што су мјере осигурања, успостава законског заложног права, мјера принудног извршења, такве правне радње самостално подузима повјерилац, односно држава.

Правна радња мора бити подузета прије отварања стечајног поступка. Правна радња се са аспекта наше позитивне легислативе сматра подузетом када наступе правне посљедице радње.²⁴ Правне посљедице радње могу наступити одмах по подузимању правне радње али и не морају. Па се тако у пракси јављају ситуације, да код нпр. законске цесије потраживања правне посљедице наступе одмах, док код законске хипотеке наступају у тренутку доношења рјешења земљишнокњижног уреда којим се уписује терет на некретнини.

3.3. Правна радња се односи на стечајну масу

Активности државе усмјерене на обезбјеђење или наплату потраживања се рефлектирају на имовину привредног друштва. Уколико се над имовином привредног друштва отвори стечајни поступак, та имовина чини стечајну масу. Дакле, правне радње државе се односе на стечајну масу.

Рефлексија правних радњи на стечајну масу се манифестира на начин да се имовина привредног друштва умањује чиме се и умањује стечајна маса. То ће бити у ситуацијама када држава на

²⁴ Види, *Закон о стечајном поступку ФБиХ*, оп.цит., чл. 80 ст. 2; *Закон о стечајном поступку РС*, оп.цит., чл. 84, ст. 2;

основу мјера принудне наплате уновчава имовину привредног друштва, врши законску цесију потраживања или принудним налозима повлачи средства са трансакцијских рачуна. Посљедица ових правних радњи је таква, да се држава наплаћује, имовина привредног друштва односно будућа стечајна маса смањује, због чега се оштећују повјериоци у стечајном поступку.

Други облик рефлексије правних радњи на стечајну масу се манифестира на начин да се имовина привредног друштва односно будућа стечајна маса оптерећује. То ће бити у ситуацијама када држава успоставља законско заложно право на имовини привредног друштва. Посљедица ових правних радње је таква, да држава свој приоритет у наплати потраживања проширује и у стечајни поступак, због чега се ремети редослијед наплате потраживања, а држава ставља у приоритетан положај.

3.4. Успјешно побијање правних радњи у стечајном поступку повећава обим наплате потраживања повјерилаца у поступку

Уколико се напријед дефинисана дејства правних радњи на стечајну масу не суспендују, вођење стечајног поступка губи сми-сао. Разлог томе је, што привредно друштво остаје у цјелости без имовине па се повјериоци немају из чега наплатили, или је имовина оптерећена у корист државе која се у стечајном поступку наплаћује приоритетно, а најчешће и једина.

С друге стране, стечајни поступак се води с циљем заштите непривилегованих повјерилаца, те обезбјеђења сразмјерне наплате потраживања повјерилаца у стечајном поступку. Интенција је, да повјериоци сразмјерно носе терет инсолвентности привредног друштва, кроз реорганизацију или ликвидацију инсолвентног привредног друштва у стечајном поступку.

Да би се тај циљ остварио, позитивна легислатива је предвидјела институт побијања правних радњи у стечајном поступку, чији је примарни задатак да се исти примјени на правне радње државе и осталих повјерилаца којима се ремети редослијед наплате потраживања или поједини повјериоци стављају у приоритетан положај у стечајном поступку. Резултат успјешне примјене института је такав, да се суспендује дејство побијаних правних радњи државе на стечајну масу чиме се повећава обим наплате потраживања повјерилаца у стечајном поступку.

Имплементација института побијања правних радњи у стечајном поступку на поједине активности државе усмјерене на појединачно обезбјеђење или наплату потраживања не мора нужно повећати стечајну масу, али мора повећати обим наплате потраживања повјерилаца. То ће бити у ситуацијама код побијања правних радњи државе којима се успоставља законско заложно право, гдје није умањена имовина привредног друштва, већ је иста само оптерећена. Уколико се суспендује заложно право државе на стечајну масу, иста се неће повећати, али ће се повећати обим наплате потраживања осталих повјерилаца, јер држава губи приоритет у наплати.

Важно је истакнути, да се институт не може примјењивати на правне радње, чија суспензија неће повећати обим наплате потраживања осталих повјерилаца. То би било рецимо у ситуацијама, када држава успостави законску хипотеку на некретнини привредног друштва послје већ двије уписане хипотеке финансијских институција, ако вриједност некретнине није довољна да се из ње наплате ни потраживања финансијских институција. С обзиром да је законска хипотека државе уписана у складу са позитивним легислативним прописима, а суспензија исте на стечајну масу неће повећати обим наплате потраживања повјерилаца у стечајном поступку, побијање ове правне радње губи смисао.

4. ПОСЕБНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ПРИМЈЕНУ ИНСТИТУТА ПОБИЈАЊА ПРАВНИХ РАДЊИ У СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

Посебне претпоставке уствари представљају конкретизацију правних радњи које подузима држава и остали повјериоци у поступку појединачне наплате потраживања, а којима се ремети редослијед наплате потраживања и поједини повјериоци стављају у приоритетан положај. Посебне претпоставке се базирају на субјективним и објективним увјетима.

Посебне претпоставке за примјену института побијања правних радњи у стечајном поступку су: обезбјеђење или намирење потраживања повјерилаца на конгруентан начин, обезбјеђење или намирење потраживања повјерилаца на инконгруентан начин, правне радње привредног друштва без накнаде или уз незнатну накнаду, правне радње којима привредно друштво намјерно оштећује повјериоце, те поврат или обезбјеђење зајма којим се надомјешта капитал.

С обзиром да држава своја потраживања обезбјеђује и наплаћује само на законом дефинисан начин, односно конгруентно, акценат ће бити на овом разлогу за побијање правних радњи у стечајном поступку.²⁵

4.1. Конгруентно обезбјеђење или намирење потраживања

„Појам конгруентан значи сагласан, складан. Конгруентно намирење је уобичано намирење.“²⁶ У нашој пословној пракси је уобичајно, да привредна друштва када нису у стању да измирују своје законске обавезе према држави, подносе захтјеве за одгођено

²⁵ Види, *Закон о стечајном поступку ФБиХ*, оп.цит., чл. 81, ст. 1; *Закон о стечајном поступку РС*, оп.цит., чл. 85, ст. 1;

²⁶ Види, Михаило Велимировић, *Стечајно право*, (Нови Сад, 2004.), 128;

плаћање или плаћање у ратама. Такођер је уобичајно и у складу са законом, да држава сама одређује мјере осигурања уколико постоји реална опасност за наплату њених потраживања. Уобичајно је и у складу са законом да држава успоставља законско заложно право на имовини привредног друштва, плијени средства са трансакцијских рачуна, уновчава имовину и наплаћује своја потраживања.

С обзиром да се држава и привредно друштво понашају на уобичајан начин и у складу са позитивним легислативним прописима, поставља се питање могу ли се овакве правне радње побијати у нашој позитивној легислативи? Ако се могу побијати, које субјективне и објективне претпоставке морају бити испуњене?

На први поглед побијање правних радњи које су у свему подузете на уобичајан и законит начин дјелује нелогично и ствара правну несигурност. Међутим, побијање оваквих правних радњи је дозвољено нашем позитивном легислативом а правда се примјеном начела равноправности повјерилаца у стечајном поступку.²⁷

Начело равноправности повјерилаца је нарушено слиједећим чињеницама: да се правна радња којом се обезбјеђују или наплаћују потраживања државе односи на имовину правног лица (стечајног дужника); да је правна радња подузета од стране државе као повјериоца и/или привредног друштва (стечајног дужника); да је том правном радњом смањен обим наплате потраживања осталих повјерилаца, а држава стављена у приоритетан положај; да је правна радња подузета прије отварања стечајног поступка у вријеме кад је:

- Наступио материјални стечај. Држава је погодована јер је плаћање или обезбјеђење потраживања извршено у последњих шест мјесеци прије подношење приједлога за покретање стечајног поступка у вријеме платежне неспособности правног лица (стечајног дужника) или је држава знала за платежну неспособност или није знала због грубе непажње;

²⁷ Види, Вељко Вучетић, *Коментар закона о санацији и престанку организација удруженог рада*, (Загреб, 1981.), 185;

- Наступио формални стечај. Држава је погодована јер је плаћање или обезбјеђење потраживања извршено након што је поднешен приједлог за отварање стечајног поступка над имовином правног лица (стечајног дужника) иако је држава знала за платежну неспособност или је знала за подношење приједлога за отварање стечајног поступка или то није знала из грубе непажње.

Успјешно побијање овакве правне радње суспендује њено дејство према стечајној маси чиме се повећава обим наплате потраживања повјерилаца по правилима стечајног поступка.

Из напријед наведеног је видљиво да наша позитивна легислатива прави разлику у томе је ли конгруентна правна радња подузета прије подношења приједлога за отварања стечајног поступка или након тога, а разлика се манифестира у субјективним и објективним претпоставкама које морају бити испуњене да би се успјешно побијала правна радња.

4.1.1. Материјални стечај – објективне и субјективне претпоставке

Материјални стечај је стање платежне неспособности привредног друштва. Под платежном неспособношћу се мисли на трајну неспособност привредног друштва да измирује своје обавезе. Материјални стечај подразумјева временски период од наступања платежне неспособности као разлога за отварање стечајног поступка па до подношења приједлога за отварање стечајног поступка.

Ако привредно друштво у стању своје платежне неспособности, када трајно не може измирити све своје доспјеле обавезе, обезбједи или изврши обавезе према држави, на основу споразума о одгођеном плаћању или плаћању у ратама, или то држава изврши сама на основу својих законских овлаштења, овакве правне радње се могу побијати, ако су подузете најкасније у периоду од шест мјесеци прије подношења приједлога за отварање стечајног

поступка. Као додатни елемент се може, али не мора, узети у обзир и знање државе за платежну неспособност или незнање из крајње непажње.

Дакле, код материјалног стечаја битно је да су испуњене слиједеће објективне претпоставке: да је држава наплатила потраживања на уобичајан начин, у вријеме платежне неспособности привредног друштва, у периоду од највише шест мјесеци прије подношења приједлога за отварање стечајног поступка.

Субјективни елементи су: знање државе за платежну неспособност привредног друштва у вријеме подузимања правне радње или незнање државе из крајње непажње. Субјективни елементи нису нужни за имплементацију института у пракси, али могу послужити као додатни разлог за примјену института.

Сви опћи увјети за примјену института се обавезно кумулирају са објективним увјетима из конгруентног обезбјеђења или намирења, уз могућност испуњавања и субјективних увјета.

У пракси напријед наведено изгледа на слиједећи начин:

1. *Привредно друштво се налази у пословним проблемима, има блокиране трансакцијске рачуне по више основа, довољно дуго да позитивна легислатива претпоставља да је наступила платежна неспособност. С обзиром да привредно друштво није извршило плаћање директних и индиректних пореских обавеза, држава преко Управе за индиректно опорезивање БиХ и Порезне управе ФБиХ успостављају заложно право над имовином привредног друштва. У року од шест мјесеци од успоставе заложног права, подноси се приједлог за отварање стечајног поступка над имовином привредног друштва, који је касније прихваћен и стечај је отворен.*

Дакле, очито је: да је држава своја потраживања обезбједила прије отварања стечајног поступка; да је потраживања обезбједила у вријеме платежне неспособности привредног друштва а унутар рока од шест мјесеци прије

подношења приједога за отварање стечајног поступка; да је правна радња којом држава обезбјеђује своја потраживања подузета на уобичајан начин у складу са позитивним легислативним прописима; да се правна радња односи на имовину привредног друштва; да је правном радњом промјењен правни положај те имовине, на основу чега држава стјече приоритет у наплати потраживања на штету осталих повјерилаца; да успјешно побијање ове правне радње повећава обим наплате потраживања у стечајном поступку. У складу са наведеним, на ову правну радњу би се могао примјенити институт побијања правних радњи у стечајном поступку, због конгруентног обезбјеђења потраживања.

- 2. Привредно друштво се налази у пословним проблемима, има блокиране трансакцијске рачуне по основу доспјелих мјеница и извршних судских рјешења. Након тога, налог за принудну наплату са трансакцијских рачуна привредног друштва издаје и држава по основу потраживања директних и индиректних пореза. Привредно друштво је у таквим околностима наставило са пословањем четири мјесеца, сав приход из пословања је долазио на трансакцијски рачун, а истим су се подмиривале обавезе државе која се приоритетно наплаћује. Након тога, привредно друштво није могло исплаћивати плате запосленицима, па је директор друштва поднио приједлог за отварање стечајног поступка.*

Дакле, очито је: да је држава своја потраживања наплаћивала прије отварања стечајног поступка; да је потраживања наплатила у вријеме платежне неспособности привредног друштва али у року од шест мјесеци прије подношења приједлога за отварање стечајног поступка; да је правном радњом (мјером принудне наплате) државе умањена имовина привредног друштва, због чега се умањује обим наплате потраживања повјерилаца у стечајном поступку; да би успјешно побијање овакве правне радње

суспендовало дејства исте на стечајну масу а држава би била обавезна да врати све наплаћено, чиме би се повећао обим наплате потраживања повјерилаца по правилима Закона о стечајном поступку ФБиХ/РС. У складу са наведеним, на ову правну радњу би се могао примјенити институт побијања правних радњи у стечајном поступку, због конгруентног намирења потраживања.

4.1.2. Формални стечај – објективне и субјективне претпоставке

Формални стечај подразумјева период од подношења приједлога за отварање стечајног поступка па до тренутка када суд својим рјешењем отвара стечајни поступак над имовином привредног друштва.

Сам приједлог за отварање стечајног поступка, ако нису предложене и одређене мјере осигурања, не производи значајније правне консаквенце на поступак наплате или обезбјеђења потраживања државе све до отварања стечајног поступка.

Објективне претпоставке за побијање правних радњи усмјерене на конгруентно намирење или обезбјеђење потраживања код формалног стечаја су слиједеће: да су привредно друштво или држава својим правним радњама обезбједили или наплатили потраживања државе; да је то учињено на уобичајан и законит начин; и да је правна радња подузета од привредног друштва и/или повјериоца када је већ код надлежног суда поднешен приједлог за отварање стечајног поступка над имовином привредног друштва.

Ове објективне претпоставке се обавезно кумулирају са субјективним претпоставкама, које су алтернативно постављене: знање државе за платежну неспособност привредног друштва у вријеме подузимања правне радње; знање државе за подношење приједлога за отварање стечајног поступка; или незнање за наведено из крајње непажње државе.

Доказивање субјективних претпоставки није лако, јер не постоје егзактни параметри на темељу којих се може процјенити знање

неких лица о релеватним чињеницама, већ се закључци изводе у правилу на основу сазнања неких споредних чињеница. Међутим, када је у питању држава као повјерилац, доказивање ових претпоставки није ипак толико тешко. Наиме, постоји обавеза стечајног судије да о подношењу приједлога за отварање стечајног поступка о томе благовремено обавијести државу, односно ентитетске Порезне управе²⁸ и Управу за индиректно опорезивање БиХ. Централни регистар рачуна отворених у комерцијалним банкама такођер води држава, а кроз тај регистар се види гдје привредно друштво има отворен трансакцијски рачун, је ли блокиран и колико дуго, из чега се такођер може извести закључак о платежној (не)способности привредног друштва у вријеме подузимања правне радње. Такођер, у скоро свим случајевима, именује се привремени стечајни управитељ у претходном стечајном поступку, а исто се објављује у службеним новинама, тако да је за подношење приједлога за отварање стечајног поступка држава морала знати или није знала из своје крајње непажње.

Све објективне и неке од субјективних претпоставки чине посебне претпоставке, које се кумулирају са свим опћим претпоставкама да би се примјенио институт побијања правних радњи на конкретан случај. У пракси, примјер побојне радње изгледа овако:

3. *Привредно друштво се налази у пословним проблемима, има блокиране трансакцијске рачуне по више основа, довољно дуго да позитивна легислатива претпоставља да је наступила платежна неспособност. Директор друштва подноси приједлог за покретање стечајног поступка. Период од подношења приједлога за отварање стечајног поступка, па до доношења рјешења суда о отварању стечајног поступка је трајао три мјесеца. У том периоду је именован привремени стечајни управитељ, те је исти добио задатак да сачини извјештај и достави га суду у року од 30 дана. С*

²⁸ Види, Закон о порезној управи ФБиХ, *op. cit.*, члан 18;

обзиром да привредно друштво поред осталих обавеза, није извршило плаћање директних и индиректних пореских обавеза, држава преко Управе за индиректно опорезивање БиХ и Порезне управе ФБиХ, у периоду формалног стечаја успостављају заложно право над имовином привредног друштва. Након отварања стечајног поступка, држава своја потраживања пријављује као разлучни повјерилац.

Дакле, очито је: да је држава своја потраживања обезбједила прије отварања стечајног поступка; да је потраживања обезбједила у вријеме платежне неспособности привредног друштва а након подношења приједога за отварање стечајног поступка; да је платежна неспособност или подношење приједлога за отварање стечајног поступка било познато држави у вријеме подузимања правне радње, односно да је могло остати непознато само из грубе непажње; да је та правна радња подузета на уобичајан начин у складу са позитивним легислативним прописима; да се правна радња односи на имовину привредног друштва; да је правном радњом промјењен правни положај те имовине, на основу чега држава стјече приоритет у наплати потраживања на штету осталих повјерилаца; да успјешно побијање ове правне радње повећава обим наплате потраживања у стечајном поступку. У складу са наведеним, на ову правну радњу би се могао примјенити институт побијања правних радњи у стечајном поступку, због конгруентног обезбјеђења потраживања.

- 4. Привредно друштво се налази у пословним проблемима, има блокиране трансакцијске рачуне по основу доспјелих мјеница и извршних судских рјешења. Након тога, налог за принудну наплату са трансакцијских рачуна привредног друштва издаје и држава по основу потраживања директних и индиректних пореза. Привредно друштво је у таквим околностима наставило са пословањем четири мјесеца, сав приход из пословања је долазио на трансакцијски рачун, а истим су*

се подмиривале обавезе државе која се приоритетно наплаћује. Након тога, привредно друштво није могло исплаћивати плате запосленицима, па је директор друштва поднио приједлог за отварање стечајног поступка. Након подношења приједлога за отварање стечајног поступка прошла су додатна три мјесеца док суд није донио рјешење о отварању стечајног поступка. У том периоду стизали су одређени приливи новчаних средстава на рачун, које је држава искористила да наплати своја потраживања.

Дакле, очито је: да је држава своја потраживања наплаћивала прије отварања стечајног поступка; да је дио потраживања наплатила у вријеме платежне неспособности привредног друштва и то након подношења приједлога за отварање стечајног поступка; да је правном радњом (мјером принудне наплате) државе умањена имовина привредног друштва због чега се умањује обим наплате потраживања повјерилаца у стечајном поступку; да би успјешно побијање овакве правне радње суспендовало дејства исте на стечајну масу, а држава би била обавезна да врати све наплаћено, чиме би се повећао обим наплате потраживања повјерилаца по правилу Закона о стечајном поступку ФБиХ/РС. У складу са наведеним, на ову правну радњу би се могао примјенити институт побијања правних радњи у стечајном поступку, због конгруентног намирења потраживања.

5. ДОКАЗИВАЊЕ ОПЋИХ И ПОСЕБНИХ ПРЕТПОСТАВКИ

Институт побијања правних радњи у стечајном поступку кроз својих неколико чланова садржи материјално-правне и процесно-правне норме. Све напријед дефинисане опће и посебне претпоставке су дефинисане материјално-правним нормама. Процесно-

правне норме се односе на парнични поступак, а истима су дефинисани: процесни инструменти, активна и пасивна легитимација, дејство пресуде на стечајну масу и дејство пресуде на права противника побијања.

Процесни инструменти предвиђени нашом позитивном легислативом су тужба, приговор и противтужба.²⁹ Сви процесни инструменти се користе искључиво у парничном поступку. Тужба као процесни инструмент се користи у ситуацијама када је побијана правна радња већ реализирана, а последице правне радње су умањење или оптерећење стечајне масе, која више није довољна да се из ње наплате повјериоци у стечајном поступку. Приговор и противтужба су процесни инструменти који се користе у ситуацијама када стечајна маса још увијек није умањена,³⁰ али су створене материјално-правне претпоставке за умањење, нпр. држава или неки други повјерилац је купио покретне ствари привредног друштва, али још увијек исте није преузео, па кроз стечајни поступак настоји реализирати излучна права.

Активну легитимацију има прије свега стечајни управитељ, који тужбу и остале процесне инструменте подузима у име стечајног дужника а за рачун стечајне масе. Активну легитимацију имају и повјериоци, с тим да је њихово право супсидијарно и у одређеном смислу ограничено. Њихово право је супсидијарно из разлога што га могу користити тек уколико то не учини стечајни управитељ по њиховом захтјеву у року од 30 дана од упућивања захтјева. Њихово право је ограничено на тужбу као процесни инструмент јер приговор и противтужбу може користити само стечајни управитељ, а изузетно би могли користити и повјериоци уколико се у

²⁹ Види, *Закон о стечајном поступку ФБИХ*, оп.цит., чл. 85, ст. 3; *Закон о стечајном поступку РС*, оп.цит., чл. 89, ст. 3;

³⁰ Види, Вељко Вучетић, *Коментар закона о санацији и престанку организација удруженог рада*, (Загреб, 1981.), 195;

парничном поступку појављују као умјешачи на страни стечајног дужника.

Пасивну легитимацију има лице према коме је правна радња подузета или које је од правне радње имало корист. У конкретном случају, правне радње су подузете према држави и само држава од њих има користи, тако да би она била пасивно легитимисана, односно њене управне организације ако имају правни субјективитет и страначку способност.

Посљедице пресуде којом се утврђује да одређена правна радња губи своја дејства према стечајној маси су такве, да је противник побијања, односно држава, дужна у стечајну масу вратити све користи које је имала од те побијане правне радње. То ће у конкретном случају бити новац којим су плаћене директне и индиректне пореске обавезе.

Из свега наведеног, поставља се питање, каква права има држава уколико се институт побијања правних радњи у стечајном поступку имплементира на њене активности? Питање је интересантно, поготово ако се узме у обзир да је држава у свему поступала на уобичајан и законит начин. Држава, као и остали повјериоци, у складу са нашом позитивном легислативом има право да своја потраживања која је раније наплатила, сада наплаћује кроз стечајни поступак као стечајни повјерилац опћег исплатног реда. Из овог произилази и питање, чему враћати нешто у стечајну масу, па се онда опет наплаћивати из стечајне масе, шта је сврха свега тога? Циљ примјене института је да се увећа стечајна маса, а онда да се из ње стечајни повјериоци наплаћују сразмјено, чиме и сразмјерно носе консаквенце платежне неспособности привредног друштва које је дужник. У сваком случају, примјеном института држава ће у стечајну масу вратити више него што ће из ње наплатити кроз сразмјерну наплату, али то на укупном нивоу повећава обим сразмјерне наплате потраживања свих повјерилаца.

6. ЗАКЉУЧАК

Правне радње којима држава обезбјеђује или наплаћује своја потраживања прије отварања стечајног поступка су правно ваљане, оне се подузимају у складу са законом прописаном процедуром. Дакле, држава своја потраживања обезбјеђује и наплаћује од привредног друштва на уобичајан начин.

У складу са позитивним легислативним прописима, држава има компаративне предности у односу на друге повјериоце привредног друштва, а оне се манифестирају кроз једноставнији и бржи поступак принудног обезбјеђења и наплате потраживања, у односу на остале повјериоце.

Проблем настаје ако држава своје компаративне предности користи у ситуацијама платежне неспособности привредног друштва, када имовина привредног друштва није довољна да би се из ње наплатила сва потраживања повјерилаца. Проблем се у пракси манифестира да привредно друштво остаје без своје имовине, или је иста оптерећена у корист државе, па вођење стечајног поступка губи свој смисао.

С обзиром да су правне радње државе подузете у складу са позитивним легислативним прописима, суспензија негативних дејстава ових правних радњи на имовину дужника, може се извршити искључиво у стечајном поступку примјеном института побијања правних радњи. Међутим, да би се институт могао примјенити на правне радње државе, нужно је да остали повјериоци или привредно друштво иницирају отварање стечајног поступка најкасније шест мјесеци од наступања платежне неспособности привредног друштва.

USUAL SECURITY AND SETTLEMENT OF CLAIMS OF STATE

Summary

In this thesis presented is origin of claims of state from business organization, and way how state secures and collects its claims. Procedure of individual securing and/or collection of claims of state is based on positive legislative regulations from which stems comparative priority of state in regard to other creditors. Therefore, state and business organization act normally in everything, in accordance with legal authority. On the other hand, presented are general assumptions to apply instrument of contesting legal actions in bankruptcy proceedings, and analysis whether legal actions of state can fulfill these general assumptions. Author³¹ through his thesis points out special assumptions of congruent security and/or collection and analyzes whether legal actions of state and /or bankruptcy debtor which are directed to collection and securing claims of state can fulfill these assumptions, i. e. whether instrument of contesting legal actions in bankruptcy proceedings can be applied to them.

***Key words:* claims of state, enforced security and settlement, contesting legal actions in bankruptcy proceedings, congruent security and settlement, contesting legal actions in bankruptcy proceedings, congruent security and settlement, general and special assumptions.**

³¹ Adnan Šehić, lawyer in Joint Stock „Commercial-Investment Bank“ Velika Kladuša;

ЛИТЕРАТУРА:

1. Рајчевић, Марко. *Пословно право*. Бања Лука, 2007.;
2. Велимировић, Михаило. *Стечајно право*. Нови Сад, 2004.;
3. Ведриш, Мартин. Кларић, Петар. *Грађанско право*. Загреб, 1996.;
4. Вучетић, Вељко. *Коментар закона о санацији и престанку организација удруженог рада*. Загреб, 1981.;

Закони и подзаконски акти:

1. *Стечајни закон Краљевине Југославије* од 22.11.1929. године, Службене новине Краљевине Југославије бр. 282/Ц ХВ;
2. *Закон о акцизама БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 49/09;
3. *Закон о царинској политици БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10, 76/11;
4. *Закон о царинској тарифи БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 58/12;
5. *Закон о доприносима РС*, Службени гласник РС, бр. 116/12;
6. *Закон о доприносима ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 35/98, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06 и 14/08;
7. *Закон о порезу на добит ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 97/07, 14/08 и 39/09;
8. *Закон о порезу на добит РС*, Службени гласник РС, бр. 91/06 и 57/12;

9. *Закон о порезу на додану вриједност БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 9/05, 35/05, 100/08;
10. *Закон о пореском поступку РС*, Службени гласник РС, бр. 102/11, 108/11 и 67/13;
11. *Закон о порезној управи ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12 и 7/13);
12. *Закон о поступку индиректног опорезивања БиХ*, Службеним гласник БиХ, бр. 89/05 и 100/13, члан 35 и 47;
13. *Закон о поступку принудне наплате индиректних пореза БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 89/05 и 62/11;
14. *Закон о стечајном поступку ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 29/03; 32/04; 42/06;
15. *Закон о стечајном поступку РС*, Службени гласник РС, бр. 67/02; 77/02; 38/03; 96/03; 68/07; 12/10; 16/10;
16. *Закон о унутрашњем платном промету ФБиХ*, Службене новине ФБиХ, бр. 48/15;
17. *Закон о унутрашњем платном промету РС*, Службене гласник РС, бр. 52/12;
18. *Закон о управи за индиректно опорезивање БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 89/05;
19. *Правилник о провођењу Закона о поступку принудне наплате индиректних пореза БиХ*, Службени гласник БиХ, бр. 87/12;
20. *Уредба о условима, начину и поступку одгађања плаћања пореских обавеза РС*, Службени гласник РС, бр. 13/12;